

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ & ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΕΜΠΤΗ 6 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΧΗΜΕΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A₁ → β

A₂ → α

A₃ → α

A₄ → δ

A₅ Σ, Σ, Λ, Λ, Σ

B1. α. ${}_{18}\text{X } 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$

${}_{19}\text{Y } 1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^1$

β. X: τομέας p – 3^η περίοδος – 18^η ομάδα

Y: τομέας s – 4^η περίοδος – 1^η ομάδα

γ. σωστή η απάντηση (Η) 16, 17, 18, 19

Αιτιολόγηση: Το Σ₃ με τη μεγαλύτερη ενέργεια πρώτου ιοντισμού είναι ευγενές αέριο, οπότε το Σ₄ είναι το αλκάλιο της επόμενης περιόδου με δομή $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6 4s^1$. Γι' αυτό και η ενέργεια πρώτου ιοντισμού του Σ₄ είναι δραστικά μειωμένη σε σχέση με των υπολοίπων τριών στοιχείων.

B2. α. Σε συνθήκες υγρασίας, αυξάνεται η συγκέντρωση των υδρατμών H₂O (g), οπότε η θέση χημικής ισορροπίας μετατοπίζεται δεξιά, λόγω της αρχής Le Chatelier, μεταβάλλοντας το χρώμα από μπλε σε ροδόχρουν.

β. Αφού γίνεται μπλε, με αύξηση της θερμοκρασίας η ισορροπία μετατοπίζεται αριστερά, δηλαδή δεν ευνοείται. Έτσι προς τα αριστερά είναι ενδόθερμη, άρα προς τα δεξιά είναι εξώθερμη.

B3. α. Το LiH είναι ιοντική ένωση, οπότε έχει πολύ μεγαλύτερη τιμή σημείου βρασμού σε σχέση με τα υπόλοιπα τρία που είναι ομοιοπολικές.

β. Το HF λόγω μεγάλης ηλεκτραρνητικότητας του F, σχηματίζει δεσμούς υδρογόνου, που είναι ισχυρότεροι από τους δεσμούς διπόλου – διπόλου των υπόλοιπων υδραλογόνων. Έτσι έχει μεγαλύτερο σημείο βρασμού.

γ. Το HBr και το HCl σχηματίζουν δεσμούς διπόλου – διπόλου, αλλά το HBr έχει μεγαλύτερη σχετική μοριακή μάζα από το HCl, που αυξάνει την ισχύ των δυνάμεων μεταξύ των μορίων, άρα και το σημείο βρασμού.

B4. Υψηλότερη θερμοκρασία είναι η T₁, γιατί με αύξηση της θερμοκρασίας αυξάνεται η κινητικότητα των μορίων, οπότε μεγαλύτερο ποσοστό μορίων υπερβαίνει την ενέργεια ενεργοποίησης E_a.

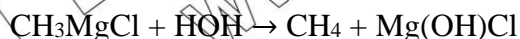
ΘΕΜΑ Γ

Γ1.α A: HCH=O	Z: CH ₂ =CH ₂
B: CH ₃ OH	Θ: CH ₃ COOH
Γ: CH ₃ Cl	K: CH ₃ COONa
Δ: CH ₃ MgCl	Λ: HCOOK
E: CH ₃ CH ₂ OH	M: CHBr ₃

Γ1. β Η εξίσωση της αντίδρασης είναι:

Ο αιθέρας χρησιμοποιείται ως απόλυτος (άνυδρος) γιατί σε συνθήκες υγρασίας, το αντιδραστήριο Grignard CH₃MgCl δίνει ως ισχυρή βάση, αλκάνιο σύμφωνα με την εξίσωση:

Εξ' άλλου σε συνθήκες υγρασίας και ατμοσφαιρικού αέρα, το Mg οξειδώνεται, κάτι που αποφεύγεται με τη χρήση άνυδρου αιθέρα.

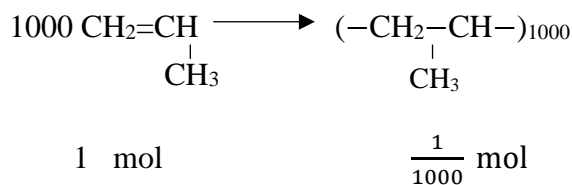

β. Από το νόμο της οσμωμετρίας, έχουμε

$$\Pi = CRT \Rightarrow C = \frac{\Pi}{RT} = \frac{0,0246 \text{ atm}}{0,082 \frac{\text{L}\cdot\text{atm}}{\text{mol}\cdot\text{K}} \cdot 300\text{K}} = 10^{-3} \text{ M}$$

Έτσι τα mol του πολυπροπυλενίου είναι:

$$n = c \cdot V = 10^{-3} \cdot 1 = 10^{-3} \text{ mol, οπότε } v = 1000 \text{ και η εξίσωση πολυμερισμού γίνεται:}$$

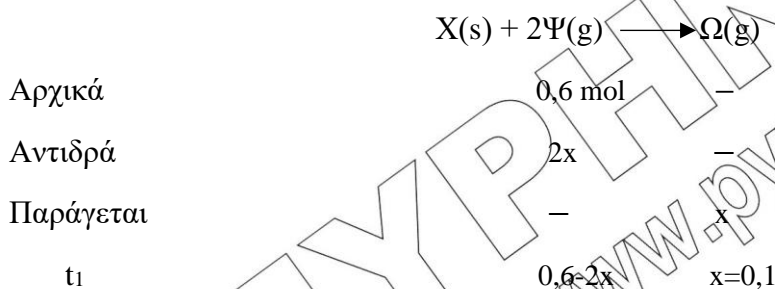

γ. Στο μονομερές $\text{CH}_2=\overset{1}{\text{C}}\overset{2}{\text{H}}-\overset{3}{\text{C}}\text{H}_3$, οι άνθρακες (1) και (2) έχουν sp^2 υβριδισμό λόγω διπλού δεσμού, ενώ ο άνθρακας (3) έχει sp^3 υβριδισμό (όλοι απλοί δεσμοί)

Στο πολυμερές $\left(-\underset{\text{CH}_3}{\text{CH}_2-\text{CH}-} \right)_n$, όλα τα άτομα άνθρακα έχουν sp^3 υβριδισμό, αφού

πρόκειται για πολυμερισμό προσθήκης και όλοι οι άνθρακες έχουν από τέσσερις υποκαταστάτες.

Γ3. α. Αφού η αντίδραση είναι απλή, είναι δεύτερης τάξης και ο νόμος της ταχύτητας περιγράφεται από την εξίσωση $v = k \cdot [\Psi]^2$

Άρα τη χρονική στιγμή t_1 η ποσότητα του σώματος Ψ είναι $0,6-2x=0,4$ mol

Έτσι η στιγμιαία ταχύτητα της αντίδρασης για $t=t_1$ είναι

$$v = k [\Psi]^2 = 10^{-3} \text{ M}^{-1} \cdot \text{S}^{-1} \cdot \left(\frac{0,4}{2} \text{ M} \right)^2 = 4 \cdot 10^{-5} \text{ M} \cdot \text{S}^{-1}$$

β. Για τις στιγμιαίες ταχύτητες, ισχύει

$$v_{\text{αντ}} = \frac{1}{2} v_{\Psi} = v_{\Omega} \text{ άρα } v_{\Psi} = 2 \cdot v_{\text{αντ}} = 8 \cdot 10^{-5} \text{ M} \cdot \text{S}^{-1}$$

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Οι εξισώσεις ιοντισμού των δύο οξέων, είναι:

	$\text{CH}_3\text{COOH} + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{CH}_3\text{COO}^- + \text{H}_3\text{O}^+$	$\text{HCOOH} + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{HCOO}^- + \text{H}_3\text{O}^+$
Αρχικά	1M	0,8M
Ιοντίζονται	x	y
Παράγονται	-	-
Ισορροπία	1-x	0,8-y

$$K_a = \frac{x \cdot (x+y)}{1-x} \xrightarrow{x \ll 1} x \cdot (x+y) = K_a \quad (1)$$

$$K_a' = \frac{y \cdot (x+y)}{0,8-y} \xrightarrow{y \ll 0,8} y \cdot (x+y) = K_a' \cdot 0,8 \quad (2)$$

Από τις (1) και (2), με πρόσθεση κατά μέλη, προκύπτει:

$$x \cdot (x+y) + y \cdot (x+y) = K_a + K_a' \cdot 0,8 \Rightarrow (x+y)^2 = K_a + 0,8K_a' \Rightarrow$$

$$x+y = [\text{H}_3\text{O}^+] = \sqrt{K_a + 0,8K_a'} = \sqrt{10^{-5} + 0,8 \cdot 10^{-4}} = \sqrt{9 \cdot 10^{-5}} \text{ M}$$

$$\Rightarrow [\text{H}_3\text{O}^+] = 3 \cdot \sqrt{10^{-5}} \text{ M}$$

Δ2. Αφού ζητάμε το μέγιστο όγκο ρυθμιστικού διαλύματος, θα καταναλώσουμε όλο το Y_1 (100 mL) και μέρος του Y_2 , ώστε η NH_3 να βρίσκεται σε περίσσεια. Έτσι:

$$n_{\text{NH}_3} = 0,5 \cdot 0,1 = 0,05 \text{ mol (περίσσεια)}$$

$$n_{\text{HBr}} = 1 \cdot V_2 = V_2 \text{ mol}$$

Αρχικά	0,05	$V_2 \text{ mol}$	-
αντιδρούν/ παράγονται	V_2	V_2	V_2
τελικά	$0,05 - V_2$	0	V_2

Στο ρυθμιστικό διάλυμα, όγκου $V_1 + V_2 = (0,1 + V_2)$ L

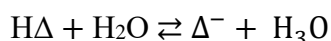
$$C_{\text{NH}_3} = C_{\beta} = \frac{0,05 - V_2}{0,1 + V_2} \text{ M} \quad C_{\text{NH}_4\text{Br}} = C_{\alpha} = \frac{V_2}{0,1 + V_2} \text{ M}$$

Από την εξίσωση Henderson με $K_{\text{a}_{\text{NH}_4^+}} = \frac{K_{\text{w}}}{K_{\text{b}_{\text{NH}_3}}} = 10^{-9}$

$$\text{pH} = \text{p}K_{\text{a}} + \log \frac{C_{\beta}}{C_{\alpha}} \Rightarrow C_{\beta} = C_{\alpha} \Rightarrow 0,05 - V_2 = V_2 \Rightarrow$$

$$V_2 = 0,025 \text{ L} \text{ άρα } V_{\text{max}} = V_1 + V_2 = 100 + 25 = 125 \text{ mL}$$

β. Από την ισορροπία ιοντισμού του δείκτη ΗΔ, έχουμε:

Αρχικά

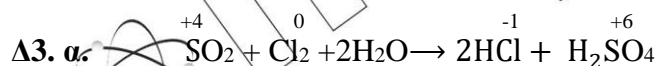
$$c \quad 10^{-9}$$

Ισορροπία

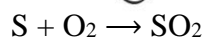
$$c-x \quad x \quad 10^{-9} + x \approx 10^{-9}$$

$$K_{\text{a}_{\text{H}\Delta}} = \frac{[\Delta^-] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{H}\Delta]} \Rightarrow \frac{[\Delta^-]}{[\text{H}\Delta]} = \frac{K_{\text{a}_{\text{H}\Delta}}}{10^{-9}} = 1$$

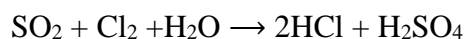
$$\text{Άρα } \frac{x}{c-x} = 1 \Rightarrow x = c - x \Rightarrow 2x = c \Rightarrow \frac{x}{c} = a = 0,5 \text{ ή } 50\%$$

β. Έστω n mol S ότι περιέχονται στα 10 g του δείγματος θείου. Τότε:

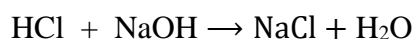

$$n \text{ mol} \quad n \text{ mol}$$

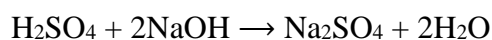

$$n \quad 2n \quad n \text{ mol}$$

Τα οξέα εξουδετερώνονται από το NaOH που περιέχει $n_{\text{NaOH}} = C \cdot V = 0,5 \cdot 2 = 1 \text{ mol}$

$$2n \quad 2n$$

$$n \quad 2n$$

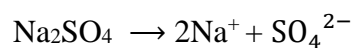
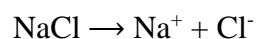
$$\text{συνολικά } n_{\text{NaOH}} = 1 \Rightarrow 2n + 2n = 1 \Rightarrow n = 0,25 \text{ mol S}$$

Έτσι $m_s = n \cdot A_{r_s} = 0,25 \cdot 32 = 8 \text{ g}$ καθαρού θείου

$$\% S = \frac{8}{10} \cdot 100\% = 80\% \text{ w/w σε θείο}$$

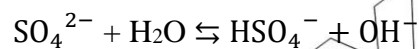
γ. Στο τελικό διάλυμα περιέχονται NaCl που είναι ουδέτερο και Na₂SO₄ που είναι βάση κατά Bronsted-Lawry.

Κατά τη διάστασή τους δίνουν

Από τα τρία ιόντα τα Na⁺ και Cl⁻ είναι ουδέτερα αφού προέρχονται από ισχυρούς ηλεκτρολύτες (NaOH και HCl αντίστοιχα) και δεν αντιδρούν με το νερό.

Αντίθετα, το SO₄²⁻ υδρολύεται, αφού είναι συζυγής βάση του ασθενούς HSO₄⁻ σύμφωνα με την εξίσωση

Συνεπώς, το τελικό διάλυμα μετά την εξουδετέρωση, είναι **ΒΑΣΙΚΟ**.

Επιμέλεια

Γρηγόρης Τσικλίδης

Αλέξανδρος Παπασωτηρίου